

DOMÁCÍ PŘÍPRAVA S DÍTĚTEM NA PRVNÍM STUPNI ZŠ

Domácí příprava s dítětem vychází z individuálních schopností a dovedností Vašeho dítěte i Vašich. Lze však stanovit několik základních principů, které lze použít všeobecně. Pokud byste měli další konkrétní dotazy, neváhejte mě kontaktovat.

Mgr. Andrea Sudová

Na úvod předkládám několik stručných informací k základním pojmům – učení a styl učení. Styl učení je individuální postup, který si vytváří každý z nás a využívá jej při osvojování nových vědomostí (informací) a dovedností. Vzniká na vrozeném základě (způsob myšlení, vnímání, pozornosti, paměti) a rozvíjí se spolupůsobením vnitřních i vnějších vlivů. Je tedy logické, že u malých dětí se tento styl teprve formuje, a proto je nesmírně důležité, zda se dítěti podaří si osvojit efektivní zásady správného učení.

K tomu můžete Vašemu dítěti pomoci zejména Vy, rodiče. Svým příkladem, Vaším chováním, ale také nedirektivním směřováním dítěte k určitému cíli. Mám na mysli rozvinutí kompetence učit se a osvojení si zásad správného učení a domácí přípravy. Učení totiž není pouze osvojování si nových poznatků a vědomostí. Učení provází veškerou hru, práci a jednání člověka. Jednou ze zásadních funkcí učení je schopnost přizpůsobit se měnícím se vnějším podmínkám. Adaptovat se na změny.

Základem spolupráce je komunikace. Věřím, že jste unavení z práce, máte spoustu svých starostí, ale pokuste se najít sílu a ptejte se. Dítě je plné dojmů. Zejména prvňáčci překypují novými zážitky a mají potřebu je sdílet. A s kým jiným, než se svojí mámou nebo svým tátou. Nebojte se proto zeptat svého dítěte, jak se mělo ve škole, co se učili nového, co říkala paní učitelka na vypracovaný úkol, jestli se dozvědělo něco zajímavého, jestli si našlo kamaráda/jak se měl kamarád a spoustu dalších. U starších dětí už není tematika školy tak důležitá, mnohem více je zajímavá hudba, sport, módní oblečení, kamarádi nebo jiné koníčky. Pokud s dítětem navázete blízký kontakt, budete se mnohem snadněji s ním domlouvat, až bude v pubertě. Nikdo po Vás nemůže chtít, abyste si vše zapamatovali. Stačí, když dáte najevo svůj zájem o dítě.

DVA ZÁKLADNÍ PRINCIPY UČENÍ

Motivujte své děti – vysvětlujte jim k čemu je vzdělání důležité

Strukturovanost – Aby vedla domácí příprava ke zdárnému cíli, je potřeba dodržovat určitý řád a pořádek

FORMÁLNÍ ZÁSADY EFEKTIVNÍHO UČENÍ

Učit se vždy na stejném místě, kde bude mít dítě klid – vyvarovat se zvukové kulisy (TV, rádio, hádka u sousedů apod.)

Mít vlastní koutek, který si dítě upraví dle potřeby (neučit se u kuchyňského stolu, kde zrovna někdo svačí, v obýváku, kde si na stole hraje někdo další nebo vy na něm něco spravujete, děláte apod.)

Dodržovat pravidelný režim (vhodné je učit se v době od 15 do 18 hodin), některým však vyhovuje jiný čas (vypozorovat, kdy pracuje nejlépe)

Nepřepínat dítě (děti v první třídě by se neměly věnovat domácí přípravě déle než 45 min, ve druhé a třetí třídě 60 min, ve čtvrté třídě 90 min a v páté třídě 105 min)

Zařazovat přestávky (u malých dětí po každé aktivitě zařadit krátkou pauzu – zajít si na toaletu, konverzace s dítětem, možnost hrát si krátce s oblíbenou hračkou, 6 – 7leté dítě vytrvá v aktivní pozornosti jen asi 10 – 12 min, 8 – 9leté 15 – 20min, děti 10 – 12leté se dokážou soustředit i na méně poutavou činnost již 20 – 30 min)

Umožněte dítěti pohyb – protáhnout se, zacvičit si, poskočit si dle potřeby. V pozdějším věku omezujte pohyb – rozšiřujte dobu bez pohybu

Jednoduché pokyny – raději říkejte dětem několik stručných jednoduchých vět. Mnohem snáze pochopí instrukci, než kdybyste jim v souvětí zadali naráz veškeré instrukce. Bude se Vám také lépe opakovat jen jednotlivá část než celek.

Stanovovat krátkodobé, nepříliš náročné cíle (např. Teď vypočítáme příklad 5. Nyní si zkusíš z paměti vypočítat několik příkladů). Teď si vyzkoušíme, jak umíš rychle číst. Já ti budu říkat česky a ty mi budeš říkat slovíčka anglicky apod.)

Střídejte různé druhy učení, dle reakcí dítěte vyberte ten nejvýhodnější (ústně, písemně, diktát, opis, doplňování aj.)

Snažit se zadávat úkoly tak, aby vycházely ze zájmu žáka samotného (např. pokud má dítě rádo hokej, pokuste se najít diktát s tematikou hokeje. Pokud dítě rádo chodí do kina, vysvětlete mu, že si musí umět spočítat, kolik mu musí prodavačka vrátit za lístek. Pokud je dítě rádo venku, při učivu o stromech a rostlinách běžte na procházku apod.)

Postupovat od jednodušších ke složitějším úkolům. Teprve až dítě pochopí základy, může přistoupit k rozšiřujícímu učivu (tato zásada je dodržována ve škole, doma by dítě mělo učivo již znát. Lze však využít i u domácích úkolů). Začínáme tím, co jde snadno, úspěch podpoří vůli.

Používejte různé pomůcky a prostředky (videokazety, televizní vysílání, knihy a časopisy, umožněte dítěti dotýkat se probíraných předmětů, návštěva výstav a muzeí, památek; pomůcky lze vyrábět dle potřeby – oboustranné kartičky, písmena, tabulky se vzorečky, nákresy, ušitá písmena, barevně ztvárněné číslice, umělecky vyrobená zvířata nebo rostliny – dle učiva apod.)

Přimějte děti, aby dokončovaly úkoly dříve nežli později. Neodkládat nedokončené činnosti na později. Vysvětlujte dětem, proč je potřeba pracovat v logické posloupnosti, uskutečnit práci v celém rozsahu, dokončit práci před započatím další práce.

PRŮBĚH DOMÁCÍ PŘÍPRAVY

1. Každé učení začíná stanovením cíle – Zjistěte, zda má dítě úlohu (zeptat se + zkontrolovat v úkolníčku) a podle toho rozvrhněte čas, který máte k dispozici
2. Napište domácí úkoly
3. Zopakujte si nové učivo
4. Zaměřte se na procvičení, co dítěti nejde
5. Připravte aktovku na další den

PODPOROVAT AUTONOMII DÍTĚTE

Umožnit dítěti postupovat vlastním tempem – když nestihnete vše, co bylo v plánu, nic se neděje. Raději udělat jednu věc pořádně, než několik „odfláknout“.

Nechat dítě stanovit si vlastní cíle, podílet se na stanovení cíle domácí přípravy. Pokud to lze, aby si dítě samo rozhodlo, jak bude postupovat (který předmět první, který druhý, poslední). Vhodné je zařadit obtížné předměty jako druhé v pořadí – začít něčím jednodušším, co dítě hned neodradí, ale naopak povzbudí.

Pokud je možno, umožněte dítěti vybírat si z více alternativ (např. procvičení pravopisu: diktát X doplňování, procvičování matematiky: písemně X ústně, procvičování slovíček ústně X vyrobením oboustranných dvojjazyčných kartiček atd.).

Nechte dítě využívat tvořivý přístup, podporujte tvořivost (např. český jazyk: 1. ročník – nechte dítě vymyslet lehké slovo a poté aby si je samo složilo z písmen, 2. ročník – nechte dítě vymyslet, co nejvíce slov která začínají na slabiku ni X ny; ně X ne; di X dy atd., 3. ročník – nechte dítě tvořit různé varianty na konkrétní vyjmenovaná slova, popř. věty, 4. ročník – nechte dítě vymyslet větu, ve které určí mluvnické kategorie u podstatného jména i slovesa, 5. ročník – nechte dítě vytvořit několik jednoduchých vět, které následně poskládá do souvětí).

Malé děti často kontrolujte, zda plní všechny povinnosti. Postupně přenechávejte zodpovědnost na nich samotných (v pozdějších letech můžete zkontrolovat plnění jen namátkou a dle potřeby zasáhnout nebo dítě pochválit).

ODMĚNA, POCHVALA JE MNOHEM ÚČINNĚJŠÍ NEŽ TREST!

Chválit dítě, povzbuzovat mezi plněním úkolů

Sledovat výsledky dítěte a všimnout si zlepšení, případně zhoršení. U dětí, kterým zabere příprava mnoho času, je vhodné chválit i za velmi drobné změny k lepšímu

Přiměřené nároky – Klást na dítě nároky, které odpovídají jeho schopnostem (např. nechtít po prvňákově, aby četl v kuse 20min), tak abyste mohli dítě často chválit

UPOZORNĚNÍ NA ZÁVĚR

Učení není jen osvojování školních vědomostí! Zahrnuje také osvojení si zásad slušného chování, zvnitřnění morálních principů, vytvoření všeobecného přehledu, zautomatizování respektu vůči autoritám, dospělým a starším. Přiznání práva na život, na soukromí, na svobodný názor. Přijetí zodpovědnosti za své činy a mnohé další. Všechny uvedené vlastnosti pomáháte dítěti si osvojit zejména Vy, rodiče. A následně učitelé ve škole či zájmovém kroužku. A vrátím se znovu na začátek – bavte se se svým dítětem. Vysvětľujte mu, proč je něco tak a jiné zase tak. Upozorňujte je na výjimky, naučte jej respektovat druhé, přijmout za své nepsané zákony mezilidského soužití. Připravujete tak své dítě pro plnohodnotný život bez zbytečných komplikací.